

Iturria: *Bertsolaritzaren historia II*, (Patri Urkizuren edizioa). Etor, 1991.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/L/LarraldeJBKoplak.htm>

KOPLAK

Jean Baptiste Larralde «Bordaxuri»

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

HERRIKO BESTA

Herriko besta denaz geroz aurthen kantuen sujeta,
Nik ere zerbait erran nahi, dezagun denbora pasa.

Ez naiz, sobra dakit (sasoina ganda)

Gehiago gazte, bai hala da!

Bainan egun huntan zaharrik nihon kausitzen othe da?

Ez thanburin xirola-soinuz guziak airosten gira.

Goazen beraz, zahar-gazteak, goazen herriko plazara.

Atseginez hain aberats-den egun huntaz gozatzeraz.

Egun guziz familak dira mila gisaz barraiatzen:

Anaia, arreba, josienak, elkarren-ganik urruntzen,

Amak, nigarretan, umeak deitzen.

Haren boza nihork ez aditzen.

Bainan herriko bestarekin, guziak etxera hiltzen.

Beren burhaso maite hoiek amultsuki besarkatzen.

Egun eder, egun gozoa, atseginez gainditua.

Berantegi aditu duzu gure bihotzen oihua!

Gizon gazte gorputz lerdena, hunat gerriko gorria:

Eta zuk, neskaxa kriketa, laster kaxa soin xuria.

Goizetik denbora dago garbia.

Nihon hedoi-bat-ez, zer loria!

Jadanik urrun ikhusten dut plaza jendez estalia.

Loth beraz zuen makhileri: lagunak, gaiten abia.

Goazen, goazen, zahar gazteak, goazen herriko plazara.

Atseginez hain abertsa-den egun huntaz gozatzeraz.

Plazara heltzen garenean, zer zaiku kolpez agertzen,

Sei herrunketan gazteria, zaharrak etziren azken.

Zortzi pilotari dira jokhatzen,

Begiak dituzte liluratzen.

Nahiz oraino, bere boza nihork ez duen altxatzen.
 Segur naiz bakhotxak duela gogoz bederen kantatzen,
 Egun eder, egun gozoa, atseginez gauditua.
 Berantegi aditu duzu gure bihotzen oihua!

Aurthen Urruña lehen dugu, besta guzien nagusi,
 Ikhusten dut, eta halere kasik frogarik ez aski:
 Zein goradanik Printze bat den jautsi,
 Gurekin egungo khide jarri.

Eskaldunak ez du sekula Jaun hori behar ahantzi.
 Orai, ez bakarrik bihotzez, kanta dezagun goraki:
 Biba! biba gure Printzea, hanbat thalenduz bethea;
 Thalenduen bardina dago xoilki zure berthutea!

Nahiz oraino mila gauza banituzken erraiteko
 Printzeaz mintzatuz geroztik, guziak litezke flako:
 Lurrera zerutik, ez erortzeko,
 Muga da, en'ustez, ixiltzeko.

Aski beraz, bestaliarrak; orai etxera goateko,
 Amarra zuen espartinak; ama gure beira dago.
 Goazen beraz, goazen gibelat, baina heldu den urthean,
 Aurki gaiten, nere lagunak, aurthengo toki berean.

LO! LO! NERE MAITEA

Lo! lo! nere maitea;
 Lo! ni naiz zurekin.
 Lo! Lo! paregabea.
 Nigarrik ez egin;
 Goizegi da munduko
 Gelditzen bazira.
 Nigarretan urtzeko
 Baduzu denbora.

Lo! nik zaitut higitzen;
 Lo! lo! nonbait goza.
 Ez duzu ezagutzen
 Amattoaren boza?
 Etsai guzietarik
 Zure begirutzen,
 Bertze lanak utzirik
 Egonen naiz hemen.

Lo! nere aingerua,
 Baina ametsetan
 Dabilkazu burua,
 Hirriz ezpainetan,
 Norekin othe zare?
 Non othe zabilta?
 Ez urrun, ama gabe
 Gan, ene bihotza.

Lo! lo! zeruetarat
 Airatu bazare,
 Ez bihur zu lurrerat
 Ardietsi gabe
 Zu ongi altxatzeko
 Enetzat grazia:
 Guziz eni hortako
 Zait ezti bizia.

Lo! lo! gauak oraindik
 Nonbait du eguna;
 Ez da nihon argirik
 Baizik izarrena.
 Izarrez mintzatzean,
 Zutaz naiz orhoitzen:
 Zein guti, zur' aldean,
 Duten distirutzen!

Lo! lo! denbora dela
 Iduri zait albak
 Histen hari tuela
 Elki gabazkoak;
 Xoriak, arboletan,
 Kantaz hasi dire;
 Laster nere besotan
 Gozatuko zare.

Bainan atzarri zare,
 Uso bat iduri:
 Huna nik zenbat lore
 Zuretzat ekharri.
 Ametsetan ait'amez
 Zareia orhoitu?
 Ai! hirri maite batez
 Baietz erradazu.

ALFERRETAN HAIZ SORTZEN

(1862)

Alferretan haiz sortzen, oi lore maitea,,
 Baratze bazterretan humilki gordea;
 Bafada goxoenak hau bethi salhatzen,
 Hire egoitza bakhotxak aiseki khausitzen.

Orai errak zertako haizen hoin herabe;
 Eder duk modestia, bainan gaindi gabe.
 Berthutean orobat, bertzetan bezala,
 Jakizak, ez badakik, negurri badela.

Bertze lore guziak, sorthu bezain sarri,
 Arrai dantzan bizi tuk, zefir soinulari;
 Hi aldiz belharpean, burua behera,
 Alhargun bat iduri lurrari begira.

Bainan diok Jainkoak hauela landatu
 Ez dukala lekhua heronek hautatu.
 Hori baizik ez bada, hoi bada guzia,
 Adi nezak zer gerthuz hagon ehortzia:

Jaunak hire hazia hola estaltzean
 Ber'ustez bertze zenbait zaukaian eskuan;
 Ezer dukan soin hori eztuk ilhunbeko,
 Hain guti hire hatsa lurrak iresteko.

Ez dik naturalezak bere mila obretan
 Nihon deusik agertzen egina alferretan;
 Bada bahintz munduan gordea egoteko,
 Hire dohain guziak, errak, zertarako?

Horra beraz argitan zeruko xedea,
 Egun etzaik zilhegi duda egitea.
 Orai behar duk jakin, entzun nezak ongi,
 Hire gana zertara ni nauten igorri:

Hire lagunek haute beren gana deitzen.
 Jelosia bera ere heier duk juntatzen.
 Altxa beraz lurretik, ez ukha ethorkia:
 Arrosaren aldean duk hire tokia.

XORIÑOIA KAIOLAN

Zertako ni kaiolan,
 Zer eginik gaizki?
 Ez othe dut bada izan
 Bihotz-minik aski?
 Airetan ibiltzeko
 Jaunaren dohainak,
 Eta ez preso egoteko
 Ditut nik hegalak.

Behar bada nigarrez
 Barur atzo danik,
 Ene haurrak ni galdez
 Daude, goseturik;
 Laster hetaratzeko
 Idek beraz bortak!
 Maiz heien bazkatzeko
 Ditut nik hegalak.

Primaderak oraindik
 Senti du negua,
 Eta ume bat baxharrik
 Daukat lumatua;
 Bertzek ez pairatzeko,
 Onhets nere othoitzak!
 Hekien berotzeko
 Ditut nik hegalak.

Alhargun bat naizela
 Ez dautzuet erran,
 Helas! hil zitzaitala
 Laguna segadan!
 Haren mina arintzeko,
 Eta eginbideak
 Bienak bethetzeko
 Ditut nik hegalak.

Iragan arratsean
 Egin dut nik amets,
 (Eta umez dohanean
 Amak zer ez sinhets!)
 Ohatzetik hurbilxko
 Zabiltzala etsaiak,
 Ai! lanjera aintzintzeko
 Ditut nik hegalak.

Baina berantegi den
 Nago beldurturik,
 Nihon ez dut aditzen
 Auhon minik baizik;
 Ez, ezta dudatzeko,
 Galdu ditut haurrak!
 Orai, nik deusetako
 Ez ditut hegalak.

Doluz errebel, Jauna,
 Hasi naiz mintzatzen;
 Bai, nere azken orena
 Hari da hurbiltzen;
 Zerurat airatzeko,
 Umentzat alferrak
 Zaizkit baliatuko
 Agian hegalak.

MUTHIL ZAHARRA

Bakharrik bizitzeaz unhatua franko,
 Xede zerbait banuen lagun bat hartzeko,
 Bainan orai andreak zenbat ez du behar!
 Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar.

Herrunka guzietan estatua gaindi,
 Egun oroz baitugu mila moda berri.
 Hoinbertze gasturekin, nola menaian sar?
 Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar.

Grizetek utzi dute mokanes pullita,
 Ustez hobeki dohan lore-dun boneta;
 Zer! boneta buruan neskatxa bat nik har!
 Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar.

Sederian sarthuak, printzesak iduri,
 Fu! egiten diote soin telapintari:
 Horrela uste dute zenbait xoro lokhar;
 Ni ez banaiz logale, nago muthil-zahar.

Handiek badakite musikan kantatzen,
 Bainan badakitea botoin baten lotzen?
 Dendari jornaletan zenbat urre, zilhar!
 Ez, ez, nahiago dut egon muthil-zahar.

Mirail baten aldean, goizetik, josiak,
 Han dituzte miratzen aurkhintza guziak;
 Egun gauza bat eskas, bertze zerbait bihar,
 Nor ez da lotsatuko? Gauden muthil-zahar.

Zenbat senhar munduan, gaizki gerthatuak,
 Lephoraino sasian direnak sarthuak!
 Orai egiten dute berantegi nigar:
 Hanbat gaixo berentzat; egon muthil-zahar.

Ezkontzako bideak, legun eta garbi;
 Urrundik begiratu, du belus'iduri:
 Bainan da hurbiletik, dena harri, bizkar,
 Nola bainaiz laususko, nago muthil-zahar.

Segur da, deithuko nau, batek galai hotza,
 Behar bada bertzeak harpagon zikhoitza;
 Laidoen jasaiteko senti baitut indar,
 Askoz nahiago dut egon muthil-zahar.

Oi! hauxe da mendea gizon gaztendako!
 Orain andreak dire, jaunen larrutzeko;
 Ez othe da, diozu, xuhur zenbait bakhar?
 Ez nezake zin egin, gauden muthil-zahar.

Hobeago zuretzat othe da zoria!
 Zuri nago, neskatxa goregi jarria?
 Utzatu sobraniak, izanen da senhar,
 Non-ez, egonen zare bortxaz neska-zahar.

ERIA EZAGUTZAZ BETHEA ERREXINOLETARENTZAT

(1865)

Kantarien errege!
 Hire kantatzeko,
 Gai denik nor daiteke
 Hitzaz beraz kanpo?
 Geroztik, itsumendu
 Zerbait othe dut nik?
 Ez, eskertiak ez du
 Neurritzen indarririk.

Modestiaz bethea,
 Gabaz duk kantatzen.
 Unhaturik jendea
 Lo denean jartzen.
 Hik uste duk bakharrik
 Haizel'atzarria;
 Erne zagok hargatik,
 Khexu den eria.

Bai, eme zagok eta
 Oi! ohatze-pean!
 Sasitik hire kanta
 Hasten dukanean,
 Ordutik ene minak
 Zaizkidak ixiltzen,
 Eta gau luzeenak
 Labur iduritzen.

Maiteaz orhoiturik,
 Hago hasperenez,
 Hurbil izanagatik,
 Gabaz ikhusten ez,
 Ai! nahiz agian hiri
 Lagun itzalia,
 Kanta, kanta zak bethi,
 Ez ahantz eria.

Batzuetan gorago
 Duk altxatzen boza
 Orduan urrunago
 Duk senti esposa:
 Oi! apha!, berdin gora,
 Zoin den hunkigarri!
 Maiz zohak bihotzera
 Handik dena jalgi.

Zertako primaderak
 Ez iraun bethiko!
 Iphar goxo, loreak,
 Bakharrik lekhuko!
 Laster (zorigaitzean!)
 Denboraren ihes,
 Ganen haiz ni ohean
 Utzirik nigarrez.

Adios! bizi banaiz,
 Heldu den urthean
 Othoi, phausatuko haiz
 Ohiko tokian;
 Lanjeretik han urrun,
 Ta hurbil maithea,
 Kantatuko duk legun,
 Emadak fedea.

GORMANT HANDIA

Gormant handia, munduan bakarra,
 Hik jan baitun nere sagarra,
 Heorrek iretsi
 Ez naun ez estonutzen
 Gatuen ondarrak baitium iresten?

PRIMO MIHI

Primo mihi, secundum tibi, ez nuen nahi sinetsi,
 Nere arreba Janamari,
 Iduri baitu berga erdi,
 Elizatik etxerat eta hor dabila zizi pitzi,
 Axularrek erraiten du horrelakoentzat «hitzuntzi».

HAURRA, ZER HARI ZARE

Haurra, zer hari zare
 Sarian sarthua,
 Progotxurikan gabe
 Lapharrez zaurthua!
 Amak ber'umendako
 Nekez egin egoitza,
 Atseginez hausteko
 Non duzu bihotza?

Adi zazu nigarrez
 Xori gaixo hori,
 Umeak har beldurrez
 Oihuz dago zuri.
 Ama bat baduzula
 Othoi urhoit zaitte,
 Eta deus ez duela
 Zu bezenbat maita.

Zertako nahi duzu,
 Guziz alferretan
 Dolu mina hedatu
 Oihan guzietan?
 Dolu gose bazare
 Helas! naturalki
 Geronek deithu gabe
 Nork ez du bad'aski!

Bainan, barne gabea,
 Hots zure lanari!
 «Zer da bada galtzea,
 Diozu, lau xori?».
 Bihotzak ez badautzu
 Erran: «Bai, gaizki da!».
 Amari galde zazu,
 Doluz hil ez bada.

Munduan deusik egin,
Gizen ez dukana,
Ez bederen desegin
Jaunak egin bana,
Egilea bakharrik
Duk gauzen nagusi;
Ez dukala dretxorik
Behar duk onhetsi.

Jaunak eman lekhua
Gauza guziera
Ongi da hautatua,
Ez deus handik higi
Utzi beraz loreak
Beren baratzetan,
Xorien ohantzeak
Utzi sasietan.